

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת מטות - מסעי, תשפ"ד

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 7:58	Minneapolis, MN - 8:19
Brooklyn, NY - 7:51	Miami, FL - 7:47
Chicago, IL - 7:46	Monsey, NY - 7:52
Houston, Texas - 7:55	Montreal, Quebec - 8:02
Johannesburg, S. Africa - 5:24	Passaic, NJ - 7:52
Lakewood/Deal, NJ - 7:50	Toronto, Ontario - 8:20
London, UK - 8:31	Yerushalayim - 6:59
Los Angeles, CA - 7:34	Zurich, Switzerland - 8:39

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

דרכי מלחמה

כתיב ויצבאו על מדין, ע' רמב"ן במ"ע שהוסיף מצוה ה' שנצטוינו להניח אחת מן הרוחות בלי מצור שנאמר ויצבאו על מדין כאשר צוה ה' את משה, ודרשו בספרי, תן להם רוח רביעית כדי שאם ירצו לברוח יוכלו לברוח, וכן בכל מלחמות הרשות. וכן פ"ו ממלכים ה"ז.

וע' דבר יהושע ח"ב קכ"ו להלכה בזה"ז.

וע' ר"פ וילך ונתנם ה' לפניכם ועשיתם להם ככל המצוה אשר צויתי אתכם חיזקו ואימצו וכו'. ולשון ועשיתם להם ככל המצוה אשר צויתי אתכם, כפשוטו לענין לא תחיה כל נשמה. אבל יש שפירשו כקרא הנ"ל כאשר צוה ה'. ובזה יש לפרש המשך הפסוק חזקו ואמצו, דבספרי נחלקו אי שרי ד' רוחות, ולמ"ד דשרי א"כ פ' הפסוק אף שע"ז יעמדו יותר חזק מ"מ חזקו ואמצו, ולמ"ד אסור בכל ד' רוחות קמ"ל קרא חזקו ואמצו שלא לסובב מד' רוחות).

וע"ש ברמב"ן שכ' כדי שלא יתחזקו לקראתנו, וע' חולין נ"ב אם יש מצילין, אז יש דרוסה בחתול, כי משום המצילין יש יותר כעס. וע"ש בגמ' דה"ה בשומרת את עצמה, יש דרוסה.

וע"ע ברמב"ן עוד טעם משום רחמנות בשעת מלחמה. והקשו על רמב"ן מרש"י פ' שופטים עה"פ כי תצא למלחמה שכ' שבשעת מלחמה אין ענין של רחמנות כלל ע"ש.

וע' מנ"ח בהערות על מצות שהוסיף הרמב"ן שהביא ממגלת אסתר כי מצוה זה דוקא במלחמת הרשות והמנ"ח ס"ל דה"ה במלחמת מצוה דהרי מדין מלחמת מצוה שה' אמר צורר. מצוה דהרי מדין מלחמת מצוה שה' אמר צורר.

וע' שופטים ג' ט"ז ומלבי"ם שם במלחמת גדעון דכתיב שלש ראשים, והוא עפ"י הרמב"ן כאן. וכתבו דאף שהיו מלחמת מצוה ולפי מגלת אסתר לא שייך צווי זה, מ"מ לא היה ממלחמת ז' עממין דכתיב לא תחיה כל נשמה, וכוונת החינוך רק לאפוקי מלחמת ז' עממין ועמלק. וע' בשופטים כ' ל"ו בפילגש בגבעה דכתיב שצרו רק מג' רוחות כי סמכו על האורב שבעיר, ולא אמרו משום המצוה כאן, ולפי הנ"ל אין לומר כי כאן היה מלחמת מצוה.

איש כי ידור נדר לה' (ל, ג)

ברמב"ן הקשה: הא נדר חל רק על חפצא, וא"כ האומר הרי עלי קרבן איך חל נדר, הרי זה אגברא ולא אחפצא? ותירץ: זהו חומר בנדרי הקדש, מפני שיש בהן חפץ, שכשיפריש קרבן יאסר גוף הקרבן להדיט, לכן משעה שנודר חל הנדר על נכסיו.

והקשו האחרונים: א. מה שיחול ההקדש אח"כ על הבהמה אין זה מכח הנדר אלא עשיה חדשה? ב. לכאורה האומר הרי עלי עולה מתחייב להביא קרבן לגבוה, והפרשת הקרבן אח"כ היא רק הדרך לקיים את דבריו ולהביא קרבן, אך אין ההקדשה באה מכח דיבורו הראשון, וא"כ איך חל הנדר על הגברא?

ותירץ מרן רה"י הגאון הרב אליעזר יהודה פינקל זצלה"ה: צ"ל שהאומר הרי עלי קרבן אינו מתחייב להביא קרבן, אלא מתחייב להחיל הקדש של קרבן בבהמה. וא"כ מכח הדיבור הזה חל ההקדש אח"כ כשיפריש בהמה

לקרבן, ונמצא שהנדר שאומר כעת חל על חפצא של בהמה לכשיפריש אותה, שאז הוא מקיים את נדרו שנדר כשאמר הרי עלי קרבן.

והא דבאמר "הרי עלי" אם נאבד הקרבן חייב להביא בהמה אחרת משא"כ באומר "הרי זו", היינו משום חיוב אחריות שחייבה התורה את האומר הרי עלי, מהפס' 'ונרצה לו לכפר עליו' כמבואר בגמ' (מגילה ח.). כיון דאמר עלי כמאן דטעין אכתפיה דמי", והיינו משום שבאמירת "הרי עלי" יש משום קבלת אחריות על ממון ההקדש שיהיה ברשותו, אך לא משום שחל הנדר אגברא.

נמצא א"כ שבהפרשת הקרבן קיים את נדרו, והוא דחייב אח"כ להקריבו היינו משום שהוא הבעלים על ממון ההקדש שברשותו החייב בהקברה כהלכתה, ואם לא יקריבו יעבור על "בל תאחר" ולא יקיים את דינו של ההקדש שברשותו.

נערך ע"פ שיעור ע"מ נדרים

לכו חזו מפעלות ה'

בספר מזרח שמש (פ' שמות עמ' קיז) מובאים דברי מרן המשגיח הגאון הרב יחזקאל לוינשטיין זצלה"ה, אשר אמר בפני בני הישיבה בשנחא, חז"ל:

"...האין זה נס גלוי שרואים השגחה בחוש, ומ"מ זה אצלנו נס נסתר, דבלי שימת לב בוודאי נדמה הכל לטבע. אבל למבין ובעל חשבון אין שום טבע, הוא רואה את ה'אין עוד מלבדו' בחוש.

ובאמת אמרתי מלפנים, כשחשבנו שאין כבר שום מוצא בעד מצבינו ר"ל, שיכתוב כל אחד בספר היומי שלו שכאשר נזכה להנצל ממצב זה כבר לא יחשוב שיש סיבות וכחות אדם, רק אין עוד מלבדו! שבטח כשחיים כבר בנס נדמה שזה כדרך הטבע, וע"כ אמרה שרה 'מי מלל לאברהם היניקה בנים שרה'. דביום היגמל את יצחק כבר לא היה התימא הגדולה של 'הבן מאה יוליד' וכו'. וע"כ אמרה זכרו נא מאמריכם אז.

וכן הוא אצלנו, אין בעל הנס מכיר בניסו, דכל העת הלא היו לנו נסים יותר במבגילה. כי כל הענין של וילנא והעסק עם העיר וילנה שנשתלשל ככה שהיה תלוי ועומד כל העת, ואח"כ המסירה לליטה, ואח"כ הנסיעה שלנו, הלא זה נס גלוי שבידים יכולים למששו. ואנו כבר הורגלנו כך, שאין אנו רואים ומרגישים כלל מהנעשה אתנו. ומי מלל בקובה שתוכל להיות ישיבה בשנכיי? ובפרט בעת מלחמה, הלא מסרו עדים נאמנים שכתבו שיותר טוב ח"ו לעבוד בעבודת הצבא בארה"ב מלהמציא בשנכיי. ואנו רואים תודה להי"ת שבלי שום השתדלות ומעשי אדם נמסר לנו בנין מפואר בעד הישיבה ת"ל. שהלא אנו רואים איך קשה להשיג בנין בעד תפילה אפילו בשבת, וכאן נתנו לנו בלי שום בקשות בנין בהמ"ק בזעיר אנפין, דהלא הכל מוכן בעדנו ת"ל. הישיבה מתקיימת ועוד פורחת ב"ה. 'לכו חזו מפעלות ה' וגו'."

לזכרו של הגאון הרב אברהם צבי שמואלביץ זצ"ל

ולהעביר את "רוחי אשר עליך" לבנים ולתלמידים, אולם על תלמידי רבי אברהם זצ"ל נראה בעליל שה"רוח" של רבי אברהם עליהם, כי אכן כל מאי דנפח מ"דילי נפח", בבחינת מה הוא ירא שמים אף תלמידיו יראי שמים.

והנה אז"ל על הפסוק מה ה' א' דורש מעמך כי עם ליראה, אטו יראה מילתא זוטרתא, אין לגבי משה מילתא זוטרתא, ותמוה הרי הך קרא נאמר לכל ישראל ומה תירוץ הוא זה "לגבי משה מילתא זוטרתא", ועל כרחך דמי שנמצא בצילו של משה הרי גם כלפיו כביכול הוי זה מילתא זוטרתא (ועי' כעי"ז בפ"י המגיד מדובנא על דברים וכמש"כ שם על הגביע שעולה על גדותיו ונשפך ממש על כל סביביו). וכה ממש ראינו אצל ר' אברהם, שהנחיל את המושגים שלו לחבר תלמידיו.

והנה איתא בחז"ל על שלמה המלך "יבא ידיד בן ידיד ויבנה בית לידיד", וידיד זה שלמה, בן ידיד זה דוד, ויבנה בית להקב"ה, ויש לשאול לכאורה מהו שנקראו דוד ושלמה "ידידים", כי הרי לכאורה כל בן אדם הינו ידיד, וכגון ראובן שידיד לשמעון וכו', ואולי הפירוש בזה שיש אנשים שיש להם תואר של "ידיד", כי אכן מהותם כולה ידידות וממילא הם ידידים לכל אדם, ויש להוסיף שכשם ש"שנאת חינוס" היא דבר הגורם ל"חורבן", כן "ידידות" הנה כסיבה ל"בנין", וע"כ יבא ידיד בן ידיד ויבנה בית לידיד.

והנה רבי אברהם זצ"ל הוא שאפשר לקרוא עליו את המקרא הזה, ואכן כמה ידידים היו לרבי אברהם זצ"ל, ושורש הדבר כי הוא היה "ידיד" לכל אחד, ויעוי' ברבינו יונה שכ' על משאז"ל שזהו דרך שידבק זה האדם "חבר טוב", והיינו שיהא הוא "חבר טוב".

והנה איתא בחז"ל בבחירתו של משה רבינו ע"ה שאמר הקב"ה הואיל ונפנית מכל עסקיך והלכת לראות בצערן של ישראל ונהגת בהם מנהג אחים אף אני אדבר עמך, והנה חז"ל הדגישו "ונהגת בהם מנהג אחים", והנה דבר שפתים אך למותר על הנהגתו של רבי אברהם שכולה היתה "מנהג אחים". והיינו שלא רק שהיה "ידיד" לכל אחד אלא שנהג בכלם מנהג אחים, ומי לא שם אל ליבו עד כמה הי' נושא בעול של כל יחיד ויחיד.

[בא וראה כמה גדולה מעלת האחוה, שבזמן חילוף המשמרות במקדש אמר משמר הנכנס למשמר היוצא מי ששכן שמו בבית הזה ישכן ביניכם אהבה אחוה שלום ורעות, ומזה נלמד כמה חשובה ברכה זו, ולא עוד, שנראה שמצד השראת השכינה יהי' ביניהם אהבה אחוה ושלום ורעות, וכנראה שגם ברכת "אשר ברא" בנישואין היא על שם השראת השכינה בין איש לאישה יזכו לאהבה ואחוה.]

והנה ידוע בשם מרן החזו"א זצ"ל על מש"א חז"ל אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, כי הורו לנו חז"ל את הדרך להעמיד תלמידים, שיהא אדם אוהב את תלמידיו ובאהבה זו יחנכם ויקרבם לתורה, ואז יצליח, כי אכן אם "הרב והתלמיד" יהיו כידידים וכדברי חז"ל, לבסוף נעשים אוהבים שזהו יצליח התלמיד בתלמודו.

והנה פשוט שחלק גדול מהצלחתו של רבי אברהם זצ"ל בהעמדת תלמידים היה בזה שהי' להם כרב וכידיד כאחד, והיתה נפשם קשורה בנפשו, וכך עלו ונתעלו.

והנה יש עוד נקודות רבות באישיותו המיוחדת של מורנו יקר יקרים רבי אברהם זצ"ל, ויש לחשוב ולהתבונן ולהוסיף עוד לקח.

אנו עדין בתוך שלושים ימי האבל על הסתלקותו של אחד מראשי הישיבה הנערצים והאהובים, שהרביץ תורה בהישיבה הק' עשרות בשנים, והעמיד תלמידים הרבה שרבים מהם נפשם קשורה בנפשו, והוא שישד אותם וגידלם, וכל תורתם ומציאותם כבני תורה הם מכוחו ומכח רוחו הגדולה, גם כל בני הישיבה כולה הושפעו הרבה מאישיותו המיוחדת, וחכמתו ויראתו להם לעיניי.

והנה כשם שלמדו תורה ומוסר מפיו, הכי למדו הרבה מאישיותו המיוחדת והמאירה, וגדולה שימושה יותר מלימודה, וכל אורחות חייו היו להם לאות ולמופת, וכל הרואה את חכמתו, אצילותו המיוחדת ועדינות נפשו, התרומם ונעשה לאיש אחר.

והנה עתה משאיבדנו את רבי אברהם זצ"ל הרי אנו יכולים כביכול להעלות את דמות דיוקנו ולהזכר בו, וכביכול להמשיך ללמוד ממנו אורחות חיים, וזה כעין מש"א חז"ל כל יוסף שדמות דיוקנו של אביו נראתה לו.

א. הנה בחז"ל איתא (מדרש תהילים קי"ג) אשרי האיש ירא ה' - כל מה שעשה אברהם לא נתהלל, ובמה נתהלל שהיה ירא לפני הקב"ה, ובמדרש שם איתא עוד, שכל המזמור בא ללמדנו שקיים אברהם את כל התורה כולה, וזהו שאמרו חז"ל שבכל מה שעשה נתהלל על שהי' ירא שמים, וכנראה שזה היסוד לכל המעשים של אברהם אבינו, ועוד יותר שדרגת המעשים של אברהם אבינו היה ביראת השמים שבהם, כאשר נבאר.

והנה אמר הכתוב ותראנה המילדות את האלקים ויעש להם בתים, ולכאורה הרי פשוט ששכר המילדות הוא שהצילו את הילדים, וא"כ מה החידוש ותראנה המילדות את האלקים ויעש להם בתים, שמהנראה שהשכר הי' על שיראו את ה'. ומטו משמיה דמרן הסבא מסבלודקא זצ"ל, שהשכר היה על ה"יראה" שבמעשה.

והנה אי' במדרש שמות, במילדות שקישטו עצמן למעשה זקנם, כמו שהקב"ה מעיד על אברהם עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, והנה בפשטות כל פרשת המילדות היא לכאורה פרשה של חסד, ואף זה שקשטו עצמן למעשה אברהם אבינו לכאורה הוא ענין של חסד, ואילו בחז"ל הלשון קשטו עצמם למעשה זקנם שהקב"ה מעיד עליו כי ירא אלקים אתה, והיינו שזה פרשה של יראת שמים, וזה ככל הנ"ל שהעיקר הוא ה"יראה" שבחסד, ונמצא שבדברי אברהם נתהלל גם בחסד, וכנאמר "חסד לאברהם", אך היסוד למעשה זה היראת שמים שממנה הגיע החסד וגם אין ערוך ל"יראה" שבחסד.

והנה הנקודה המרכזית בדמות של רבי אברהם זצ"ל שהיה ירא שמים, וכל מעשה ומעשה הי' תולדה של דרגתו הגבוהה ביראה. והנה אף שנאמר על הלב "מי ידענו" ואכן מי יודע את סתר פנימיות האדם, אך אפשר הי' לראות בעליל את אור יראתו הגדולה. והנה בכל עת היה מאיר עיניי בדברי חז"ל ובפ"י רש"י על התורה, והיה מראה בחוש דברים יקרים הנראים בפשטות דבריהם. והיינו כולנו עומדים משתוממים כיצד זכה לראות דברים הנעלמים מאחרים, ואילו על ידו הינם גלויים ממש, ובמחשבה שניה נראה שאמונתו ויראתו הם שהאירו עיניי לראות נכונה בדברי חז"ל.

ומהנראה שחלק גדול מאוד מהשפעתו על תלמידיו זהו מכח יראתו, כי על כך דבקה בהם מעוצם יראתו והיו לאנשים. והנה נאמר רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך לא ימושו מפיך ומפי זרעך, והנה בפסוק נאמרו שתי ברכות, גם שרוחי אשר עליך, וגם דברי אשר שמתי בפיך לא ימושו מפיך ומפי זרעך, והנה מעטים היודעים ללמד

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

Your Forty-Two Stops

Harav Hagaon Elimelech Reznick shlita

This week's parshah discusses the 42 masa'os of Bnei Yisrael, and gives rise to the following halachos. The Magen Avraham teaches that we do not break up the masa'os, but lein them all in one aliyah, because they correspond to the 42-letter Name of Hakadosh Baruch Hu - which is alluded to in the tefillah of - אַנָּא בַּכַּח and we do not want to interrupt in the middle of an allusion to that Name.

Another halachah that arises from this week's parshah is that, as the Tur notes in Hilchos Sefer Torah, the number of lines in the sefer Torah is 42, corresponding to the 42 masa'os. There is another minhag that the sefer Torah contains 48 lines, and this also corresponds to the masa'os, which can be calculated differently, to include another six.

What connection is there between the lines of the sefer Torah and the masa'os?

Perhaps the answer lies in yet another halachah related to the sefer Torah. When the sefer Torah is lifted during hagba'ah, the minhag is that we look at the writing on it - some people point to it or bow - and we say וְזָאת הַתּוֹרָה וְעַל פִּי ה' אֲנִי יוֹשֵׁר אֶת הַתּוֹרָה, and then add the words 'עַל פִּי ה' אֲנִי יוֹשֵׁר אֶת הַתּוֹרָה'. This, the Siddur HaGra notes, is really a mistake, because these words are not part of the passuk, and we are not supposed to say half a passuk. Indeed, the Mishnah Berurah states in several places that we should not recite half a passuk; for instance, when a person says Kiddush on Shabbos day, he should not begin with the words כֵּן בֵּרַךְ ה', because that is not a full passuk. For this reason, many siddurim give the following passuk to be recited after vezos haTorah: 'עַל פִּי ה' יְחַנּוּ וְעַל פִּי ה' יִסְעוּ אֶת מִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁמְרוּעַל פִּי ה' יִבְדּוּ מִן הַתּוֹרָה'. This is the passuk that contains the phrase 'עַל פִּי ה' אֲנִי יוֹשֵׁר אֶת הַתּוֹרָה', regarding the masa'os of Klal Yisrael, as described in Parshas Behaaloscha.

Apparently, there is great significance to remembering the travels of Klal Yisrael each time we see the sefer Torah. What is that significance?

Repairing the World

The Ramban and Rabbeinu Bachaye, in Parshas Behaaloscha, explain that when the Torah specifies that Klal Yisrael encamped at times for one day, or for two days, or for a month, and so on, according to how the amud he'anan rested or moved, it is conveying to us that Klal Yisrael followed Hashem's lead regardless of their own comfort. Certain places where they camped were very comfortable, while other places were less comfortable. In some locations, they sensed the kedushah and experienced an aliyah, while in other places there was tumah and darkness. Nevertheless, Klal Yisrael followed Hashem faithfully. If they came to a comfortable place, where they were relieved to unpack their bags and

rest for a while, but discovered the next morning that the anan was up and ready to travel, they did not complain, but followed the anan. Conversely, if they were camped in an unpleasant place, they stayed there as long as the anan indicated.

The Leshem writes in his sefer, citing R' Itzeleh of Volozhin's sefer Peh Kadosh, that in each place where Klal Yisrael encamped in the Midbar, they had to accomplish certain tikkunim, and similarly, in every place and situation a person finds himself, he has something to fix, by repairing the nitzotzos of tumah and bringing nitzotzos of kedushah. Through that, a person experiences an aliyah. Certain places in the Midbar were places of tumah, and Klal Yisrael had to enter and rid the places of those impure nitzotzos, bringing sparks of kedushah before moving on. Difficult as this was, Klal Yisrael nevertheless followed Hashem faithfully.

The Degel Machaneh Ephraim, citing the Baal Shem Tov, explains that every Yid, in his lifetime, goes through 42 masa'os, just as Klal Yisrael did in the Midbar. And before the neshamah comes down to Olam Hazehe, Hakadosh Baruch Hu tells that neshamah, "This is your job. These are your 42 masa'os. Do you agree to this travel plan?" The neshamah says yes, and Hakadosh Baruch Hu gives it all the tools - the middos and kochos hanefesh - that it requires, in gashmiyus and ruchniyus, to succeed in all the nisyonos it will face. These become our travels and travails in life.

When a person understands this, he can go through his personal journey, fortified with the bitachon that whatever his situation is, that's where he's supposed to be.

The Shach, on Parshas Behaaloscha, sees allusions to this effect in the names of some of the masa'os listed in the Torah. There is a place called Marah, which connotes bitterness, and a place called Miskah, which connotes sweetness. There is Har Shafer, which connotes being on top of the mountain and experiencing greatness and success, and then there's Tachas, which connotes being downtrodden, lonely, and unsuccessful. There is Charadah, which connotes fear and anxiety, and Chashmonah, which connotes strength, like the Chashmonaim. There is Refidim, which connotes weakness, not having kochos, and Eilim, which connotes power, having tremendous kochos. There is Midbar Sinai, where Klal Yisrael received the Torah and were engrossed in its study, doing well in ruchniyus, and Kivros Hataavah, a place of tumah where the yetzer hara took over.

Every Yid experiences these 42 stops along his journey. Sometimes, we're in an ideal situation, and we wish we could stay in that place forever, yet suddenly the circumstances change and become less pleasant. What's happening is that you were successful in the situation you were in, so

